

Rapport fra forvaltningsrevisjon av Innherred renovasjon

Behandles i utvalg

Kontrollutvalget i Verdal kommune

Møtedato

18.01.2019

Saksnr

Saksbehandler Torbjørn Brandt

Arkivkode FE - 217, TI - &58

Arkivsaknr 18/346-4

Kontrollutvalgsekretariatets innstilling

Kontrollutvalget legger rapporten fram for kommunestyret med følgende innstilling:

1. Kommunestyret ber rådmannen utarbeide eierskapsmeldingen i tråd med KS sine anbefalinger fra og med 2020 og samtidig sørge for å påse at eierskapsmeldingen rulleres helst hvert år, men minimum annet hvert år.
2. Kommunestyret ber rådmannen utarbeide rutiner som sikrer at politisk nivå blir orientert om aktuelle saker i Innherred Renovasjon.
3. Kommunestyret ber rådmannen legge frem en sak til behandling i kommunestyret om renovasjonsforskriften som sikrer at innbyggerne har mulighet til å få redusert gebyr for ubebodde eiendommer innen utgangen av 2020.
4. Kommunestyret ber eierrepresentanten sørge for at Innherred Renovasjon rapporterer ensartet og med likt detaljnivå på de ulike selvkostområdene og at grunnlaget for gebyrene på de ulike selvkostområdene synliggjøres.
5. Kommunestyret ber eierrepresentanten sørge for at Innherred Renovasjon utarbeider og oversender en etterkalkyle for de ulike selvkostområdene hvor det orienteres om prinsippene for kostnadsfordeling til kommunen.
6. Kommunestyret ber rådmannen påse at etterkalkylen legges ved som note i kommunens årsregnskap.
7. Kommunestyret ber eierrepresentanten sørge for at Innherred Renovasjon informerer om hvilke områder av veilederen for beregning av kommunale avfallsgebyr som ikke følges.
8. Kommunestyret ber eierrepresentanten sørge for at Innherred Renovasjon utarbeider separate søknadsskjema for henholdsvis fritak og reduksjon av gebyr.
9. Kommunestyret berømmer arbeidet som gjøres i Innherred Renovasjon for å møte fremtidig krav og utfordringer.
10. Kommunestyret ber rådmannen gi kontrollutvalget tilbakemelding om status og oppfølging av rapporten og vedtakets punkt 1-8 innen utgangen av 2020.
11. Kommunestyret tar for øvrig rapporten til orientering.

Vedlegg

Selskapskontroll IR Verdal endelig.pdf

Brev fra til RMN - Selvkost og selvkostberegninger

Svar til Konsek - vurdering om selvkost mv. i Innherred Renovasjon IKS

Fylkesmannen - svar på spørsmål om renovasjonsgebyr og vedtakskompetanse

Saksutredning

Selskapskontrollen i Innherred Renovasjon IKS (IR) er bestilt av kommunene Inderøy, Verdal, Levanger, Frosta, Stjørdal, Meråker, Selbu, Tydal og Malvik. Bestillingen tar utgangspunkt i den enkelte kommunes plan for selskapskontroll.

Selskapskontrollen består av en obligatorisk eierskapskontroll som er kommunespesifikk og en forvaltningsrevisjon om selvkost og dispensasjonsmuligheter fra hytter renovasjon, samt en beskrivende del om IR om et fremtidsrettet selskap.

Eierskapskontroll av IR

Kontrollutvalget ba revisor besvare følgende problemstilling:

- Utøver Verdal kommune sitt eierskap i IR i tråd med kommunestyrets vedtak og normer for god eierstyring?

Revisor konkluderer med at Verdal kommune til en viss grad utøver sitt eierskap i IR i tråd med kommunestyrets vedtak og normer for god eierstyring. Revisor påpeker at kommunen ikke har utarbeidet en oppdatert og tilstrekkelig informativ eierskapsmelding og at det er lite dialog mellom eierrepresentantene og resten av kommunestyret.

Revisor anbefaler følgende:

- Kommunen bør forbedre og jevnlig rullere eierskapsmeldingen.
- Kommunen bør ha rutiner som sikrer at politikerne jevnlig orienteres om aktuelle saker i selskapet.
- Kommunen bør vedta renovasjonsforskriften i sin helhet, for å sikre at innbyggerne har mulighet til å kunne få redusert gebyr for ubebodde eiendommer, hvis ikke ny renovasjonsforskrift er klar før hytterrenovasjon blir operativ i kommunen.

Forvaltningsrevisjon av IR

Kontrollutvalget ba revisor besvare problemstillinger om renovasjonsgebyr (problemstilling 1 og 2) og dispensasjonsmuligheter for hytterrenovasjon (problemstilling 3) samt å gi en beskrivelse av IR som et fremtidsrettet selskap:

1. Er praksis for beregning av renovasjonsgebyret i IR i tråd med selvkostprinsippet?
2. Er det fattet vedtak om delegert myndighet for innkreving av renovasjonsgebyr fra den enkelte eierkommune til IR?
3. Hvilket handlingsrom har kommunene når det gjelder å gi dispensasjon fra kravet om hytterrenovasjon?

Revisor konkluderer med at praksis for beregning av renovasjonsgebyret i Innherred Renovasjon er i tråd med selvkostprinsippet. Videre konkluderer revisor med at myndigheten til å innkreve renovasjonsgebyret er delegert fra kommunene til IR i renovasjonsforskriften.

Revisor konkluderer med at kommunens handlingsrom er enten å vedta en renovasjonsordning for kun tettbebygde strøk, eller å gi fritak fra renovasjonsavgift for enkelte eiendommer etter søknad. Verdal Kommune har ikke vedtatt at renovasjonsordningen kun skal gjelde tettbebygde strøk.

I revisors beskrivelse av IR som et framtidsrettet selskap, trekker revisor frem IR jobber mot målet om materialgjenvinning på 65 prosent innen 2035 og at selskapet har i dag 48,5 prosent materialgjenvinning. Videre trekker revisor frem at IR jobber sammen med andre avfallsselskaper og nasjonale aktører for å utvikle selskapet og bransjen.

Revisor anbefaler følgende:

- Når IR har valgt å ha ulike selvkostområder så bør disse rapporteres fullt ut som selvkostområder. Det betyr at grunnlaget for gebyrene på de ulike områdene bør synliggjøres, samt at etterkalkylen må settes opp for de ulike selvkostområdene. Det bør orienteres om prinsippene for kostnadsfordeling. Selskapet må sikre at alle kommuner får tilsendt etterkalkylen slik at disse kan legges i note i kommunens regnskap.
- IR bør informere om hvilke områder av veilederen for beregning av kommunale avfallsgebyr som ikke følges.
- at selskapet (IR) utarbeider separate søknadsskjema henholdsvis for fritak og reduksjon av gebyr. Dette for å gjøre det uproblematisk å vurdere om søknaden skal behandles av selskapet eller av den enkelte kommune.

Forhold som inntreder etter at endelig rapport var avgitt.

Sekretariatet mottok kopi av Fylkesmannens brev til innbygger 11.12.2018. Fylkesmannen besvarte i brevet en henvendelse vedrørende renovasjonsgebyrer og vedtakskompetanse. Revisor mottok kopi av brev fra Fylkesmannen samme dag.

Dette betyr at Fylkesmannens brev og tilhørende vurderinger ikke har vært en del av rapporten fra selskapskontrollen i IR.

Kontrollutvalgssekretariatet i Levanger utformet da et brev til revisjonen med to spørsmål på vegne av alle sekretærene for de kontrollutvalgene som har bestilt denne selskapskontrollen.

Kontrollutvalgssekretariatene ba revisor besvare hvorvidt:

- I. Renovasjonsgebyrene blir beregnet i samsvar med de linjene fylkesmannen trekker opp i sitt brev.
- II. Begrunnelsene for valg av modell tilfredsstillt kravet om faglig begrunnelse.

Til spørsmål I.

Revisor besvarte kontrollutvalgssekretariatene med brev datert 16.01.2019. Revisor bemerker at revisors vurderinger av selvkost i rapporten har vært knyttet opp mot relevant regelverk og veiledere, samt flere brev fra Miljødirektoratet med spesiell vekt på det siste som er datert 23.03.2018.

Revisor kan ikke se at Fylkesmannens brev motstrider det som ble avklart i Miljødirektoratets brev datert 23.03.2018. Miljødirektoratets brev fra 23.03.2018 konkluderer med følgende (uthevet skrift):

Konklusjonen er at det er mulig å prise de samme tjenestene innad i et IKS likt for alle eierkommunene, så fremt tjenestene har samme kostnadsnivå. Imidlertid må eventuelle ekstrakostnader knyttet til enkelte kommuner spesifikk tilføres de aktuelle kommunene, og dermed medføre et tillegg i kostnadsgrunnlaget og prisberegningen. Avfallsgebyret i de ulike kommunene innad i et IKS vil derfor i utgangspunktet være ulikt.

Revisor viser videre i tilsvaret til sekretariatene til KS Bedrifts leserinnlegg i Trønder-Avisa 15.01.2019. KS bedrift viser her til at Miljødirektoratet forvalter regelverket om selvkost på vegne av staten, og i dette tilfellet har Miljødirektoratet presisert at renovasjonsgebyret i Innherred Renovasjon er håndtert i tråd med selvkostregelverket. Videre framgår det av leserinnlegget at om det skulle være motstrid mellom Fylkesmannens og direktoratets konklusjoner, er det uansett direktoratets vurderinger av gjeldende rett som bør legges til grunn.

Til spørsmål II.

Forvaltningsrevisjonsdelen i selskapskontrollen viser at Innherred Renovasjon IKS har en modell for kostnadsfordeling i tråd med selvkostprinsippet. Kostnadsfordelingen er faglig begrunnet i eksempelvis registrering av avfallsmengder, erfaringstall og modeller for kostnadsfordeling. Kostnadsfordelingen ligger på et akseptabelt nivå sett i forhold til kostnaden med å fremskaffe data for mer detaljert kostnadsfordeling. IR har i kostnadsfordelingen gjort vurderinger når det gjelder merkostnader med en mer presis fordeling, kontra kostnaden med å gjennomføre slike fordelinger.

Revisors oppfatning er at IR sin modell for kostnadsfordeling er mer detaljert enn den er i mange kommuners egne selvkostmodeller.

Kontrollutvalgssekretariatets konklusjon

Sekretariatet mener rapporten besvarer kontrollutvalgenes bestilling og anbefaler at kontrollutvalget legger den frem til behandling i kommunestyret med innstilling i tråd med forvaltningsrevisjonens anbefalinger og merknader.

Tidspunkt for gjennomføring er satt til 2020 for å gi de ulike kommuner(eiere), eierskapsutvalg og rådmenn tilstrekkelig og nødvendig tid til å gjennomføre vedtaket.